

ADVOKATERS KLIENTKONTO

Sist oppdatert 21. april 2022.

1. Rettslige utgangspunkter

Advokater er underlagt lovbestemt taushetsplikt for alle oppdrag de påtar seg. Retten til konfidensiell bistand er vernet av både Grunnloven § 102 og EMK artikkel 8. Det innebærer at advokater ikke kan røpe noen opplysninger om advokatoppdraget. Retten til fortrolig advokatbistand er begrunnet i at borgerne skal kunne få råd og veiledning om rettsregler og sin rettslige posisjon. Høyesterett har tydelig slått fast at klientens navn også vernes/omfattes av advokatens taushetsplikt, jf., HR-2010-2212-A (Thommessen-dommen). Brudd på advokaters taushetsplikt kan ifølge straffeloven § 211 straffes med bøter og fengsel i inntil ett år.

Advokater er underlagt hvitvaskingsloven for noen type oppdrag, jf. hvitvaskingsloven § 4 (2) bokstav c. De er kun omfattet når det er en transaksjon involvert. Det kan være å utføre en finansiell transaksjon eller transaksjon som gjelder fast eiendom, eller det kan omfatte bistand med transaksjoner eller planlegging av transaksjoner i en rekke tilfeller som er angitt i loven. Andre oppdrag som ikke omfatter en transaksjon, som f.eks. oppdrag som forsvarer i en straffesak, faller utenfor lovens anvendelsesområde. At loven kommer til anvendelse, betyr i praksis bl.a. at advokater har plikt til å gjennomføre kundetiltak på de oppdragene som omfattes av loven. Man vil også kunne ha en plikt til å undersøke og eventuelt rapportere om mistenkelige transaksjoner til Økokrim.

Banker er alltid underlagt hvitvaskingsloven og skal gjennomføre kundetiltak ved etablering av kundeforhold, og når det gjøres løpende oppfølging av kundeforholdet. Forpliktelsene gjelder også der advokater har kundeforhold i en bank. Dersom kundetiltak ikke kan gjennomføres er banken i ytterste konsekvens forhindret fra å etablere nytt kundeforhold. Ved eksisterende kundeforhold kan banken måtte avvikle kundeforholdet. For å etterleve hvitvaskingslovens krav er det helt sentralt at banken kjenner kunden, og forstår kundens aktivitet. Derfor vil spørsmål til kunden om transaksjoner til og fra konto være en vesentlig del av kundetiltakene. Konsekvensene ved å trå feil kan bli store, jf. hvitvaskingslovens bestemmelser om sanksjoner. Bankene må kunne dokumentere og redegjøre for sine vurderinger. Konsekvensen av mangelfull etterlevelse kan være betydelige overtredelsesgebyr og i verste fall tap av konsesjon.

For banker gjelder det enkelte særskilte regler der banken har en kunde som har klientkonto. Etter hvitvaskingsforskriften 4-8 skal banker og kredittforetak for kunder som har klientkontoer, anse kundens underliggende klienter som reelle rettighetshavere for kontoene. Etter annet ledd bokstav c kan banker unnlate å identifisere reelle rettighetshavere, dersom opplysninger om identiteten er tilgjengelig for banken på forespørsel.

Advokater har som nevnt lovbestemt taushetsplikt i alle typer oppdrag, ikke bare i oppdrag som faller utenfor hvitvaskingsloven § 4 annet ledd bokstav c. Det er per i dag ingen unntak i loven for å kunne gi banker den informasjonen som loven forutsetter knyttet til konkrete spørsmål om kundeforhold en advokat i kraft av sin virksomhet har i banken eller om reelle rettighetshavere til en klientkonto.

2. Praktiske konsekvenser

Reglene som er presentert over innebærer en motstrid mellom advokatens taushetsplikt og banken plikt til å gjennomføre kundetiltak. Den rettslige situasjonen medfører en rekke utfordringer i praksis. Overordnet er det særlig to situasjoner som skaper problemer:

1. For det første er banken forpliktet til å spørre advokaten om transaksjoner på konto i visse situasjoner
2. For det andre er banker forpliktet til å innhente informasjon om hvem klienten er (reell rettighetshaver) ved bruk av klientkonto.

Advokaten skal ikke opplyse om klientnavn og transaksjoner på vegne av klienter. Dersom banken må stille spørsmål om transaksjoner til eller fra klientkonto/driftskonto, vil advokaten i praksis være avskåret fra å svare på disse spørsmålene. Det samme gjelder der banken stiller spørsmål om hvem som er reelle rettighetshavere til en klientkonto. Advokaten kan innhente klientens samtykke til å opplyse om både klientens navn og om transaksjonene, men dersom advokater regelmessig skal innhente slikt samtykke vil det i realiteten uthule taushetsplikten. Det er heller ikke akseptabelt at klienter skal føle seg presset til å gi samtykke. En samtykkebasert løsning er derfor ikke tilfredsstillende.

Banken kan legge til grunn at advokater er omfattet av hvitvaskingsloven, og selv er forpliktet til å etterleve den. Det er imidlertid viktig å være oppmerksom på at advokater kun er underlagt hvitvaskingsloven for deler av sin virksomhet.

I realiteten befinner man seg i en situasjon som ikke kan løses på annen måte enn fra lovgivers side. Finans Norge og Advokatforeningen har tatt opp problemstillingen i høringsvar til nye forskriftsbestemmelser til hvitvaskingsloven, men de nye bestemmelsene bidrar ikke til å avklare situasjonen. Den rettslige må konflikten løses ved regelendringer. Rettstilstanden er ikke tilfredsstillende.

3. Veiledning til medlemmene

Den rettslige konflikten som er beskrevet kan som nevnt kun løses ved regelendringer. Punktene under er ment som en veiledning til hvordan situasjonen kan håndteres i praksis.

Banker:

- Det å ikke gjennomføre kundetiltak eller unnlate å avvise/avvikle et kundeforhold der kundetiltak ikke kan gjennomføres innebærer et brudd på hvitvaskingsloven.
- Det er viktig at banker er klar over at advokaten ikke har plikt til å svare på spørsmål om kundetiltak der dette er omfattet av det de som advokater har taushetsplikt om. Det bør gjøres særskilte vurderinger av avvikling/avvisning av kunder der advokatens taushetsplikt er årsak til at kundetiltak ikke kan gjennomføres eller at kunden ikke kan opplyse om reelle rettighetshavere. Det er tungtveiende hensyn som ligger bak advokaters lovbestemte taushetsplikt
- Bankene kan ikke forventes å ha tilgang til informasjon som er taushetsbelagt hos advokaten, og det kan hevdes at den grunnlovfestede retten til konfidensiell rettslig bistand må gå foran bankenes forpliktelser etter hvitvaskingsloven. En tilsidesettelse av pliktene til kundetiltak vil innebære en etterlevelsesrisiko for banken, men en dokumentert vurdering av hvilke hensyn som er vektlagt antas å redusere risikoen for kritikk eller sanksjoner fra finanstillstyret som følge av manglende etterlevelse av pliktene

til kundetiltak og avvisning/avvikling. Banken kan eventuelt vurdere å orientere Finanstilsynet om vurderingene som gjøres.

- Der banken ikke får svar på spørsmål på grunn av advokatens lovbestemte taushetsplikt kan et mulig kundetiltak være å be om rutiner for bruk av klientkonto, risikovurdering etter hvitvaskingsloven og rutiner for hvordan hvitvaskingsloven etterleves i den konkrete advokatvirksomheten. Et slikt kundetiltak antas å kunne mitigere noe av den eventuelle hvitvaskingsrisiko som kan følge av at banken ikke har mulighet til å gjennomføre andre kundetiltak for å sikre kunnskap om sin kunde og transaksjoner på kundens konto.
- Oppsigelse av et kundeforhold krever etter finansavtaleloven § 21 «saklig grunn». Det at kundetiltak ikke kan gjennomføres anses normalt som en slik «saklig grunn». Der kunden ikke har lov til å svare på bankens spørsmål er det ikke gitt at det at kundetiltak ikke kan gjennomføres i seg selv er tilstrekkelig til at det foreligger saklig grunn til oppsigelse.
- Banker kan vurdere om delvis avvikling/sperring eller begrensning av tjenestetilbudet kan være aktuelt.
- Der det er forhold som kan gi grunnlag for mistanke om hvitvasking skal banken rapportere forholdet til Økokrim, jf. hvitvaskingsloven § 26. Der banken ikke får svar på spørsmål om transaksjoner til og fra en advokats konto kan det gi grunnlag for rapporteringsplikt selv om årsaken til at advokaten ikke svarer på bankens spørsmål er advokatens lovpålagte taushetsplikt. Banken vil ofte ha informasjon om hvem som har overført penger til og fra en klientkonto på grunn av transaksjonsopplysninger som er synlig for banken, og kan opplyse Økokrim om det.

Advokater:

- Advokater bør være klar over pliktene som bankene har og hensynet bak at bankene spør.
- Advokatene har ikke plikt til å gi fra seg opplysninger de har taushetsplikt om selv om bankene har plikt til å spørre om denne informasjonen. Hvitvaskingsloven gir ingen unntak fra advokaters taushetsplikt på dette punktet. Brudd på advokatens taushetsplikt er straffbart.
- Advokater bør vurdere å lage egne rutiner for bruk av klientkonto som gir faste retningslinjer for bruken. Advokater kan vurdere å stille som vilkår for bruk av klientkonto i visse oppdrag at advokaten kan gi opplysninger om hvem klienten er dersom banken spør.
- Advokater må ikke misbruke taushetsplikten, og advokater skal ikke bidra til hvitvasking. Selv om hvitvaskingsloven ikke brytes, kan bistand til å gjennomføre en mistenkelig transaksjons rammes direkte av straffeloven, jf. straffeloven §§ 332 og 337. Det følger også av Regler for god advokatskikk, punkt 3.1.8, at en advokat har plikt til å frasi seg et oppdrag ved mistanke om en mistenkelig transaksjon og klienten ikke er villig til å avstå fra å gjennomføre transaksjonen.
- Advokaten bør gå i dialog med banken, og eventuelt tilby å oversende rutiner for bruk av klientkonto, risikovurdering etter hvitvaskingsloven og rutiner for hvordan hvitvaskingsloven etterleves i den konkrete advokatvirksomheten.